

засобів щодо надання допомоги дітям з тяжкими порушеннями слуху. В цьому напрямку в Україні зроблено вже значний крок, але ще є проблемні питання, які в подальшому чекають свого вирішення, найголовніше з них — це створення системи надання послуг з комплексної реабілітації дітей та дорослих з кохлеарними імплантами.

Література:

1. Королева И. В. Кохлеарная имплантация — новое направление реабилитации глухих / И. В. Королева, В. И. Пудов, О. С. Жукова // Дефектология. — 2001, — № 1. — С. 17-18.
2. Мороз Б. С. Корекційні технології у слухопротезуванні дітей / Б. С. Мороз, В. П. Овсяник, К. В. Луцько. — Київ, 2008. — С. 7-8.
3. Пудов В. І. Кохлеарная имплантация в вопросах и ответах / В. И. Пудов, В. Е. Кузовков, О. В. Зонтова. — СПб., 2009. — С. 119.
4. Рахманов В. М. Медико-социальные аспекты воспитания и обучения детей с нарушениями слуха / В. М. Рахманов. — Харьков, 1990. — С. 13-14.

References:

1. Koroleva, Y.V., Pudov, V.Y., & Zhukova, O.S. (2001). *Kohlearnaia implantaciya — novoe napravlenie reabylitacyi gluhyh* [Cochlear implantation — New direction rehabilitation of deaf]. *Defektologiya* [Defectology], 1. 17-18.
2. Moroz, B.S., Ovsyanyk, V.P., & Lutcko, K.V. (2008). *Korekciini tehnologii u sluhoprotezivanni ditei* [Corrective hearing aid technology children]. Kyiv.
3. Pudov, V. I. (2009). *Kohlearnaia implantaciya v voprosah I otvetah* [Cochlear implantation in questions and answers]. St. Petersburg.
4. Rahmanov, V. M. (1990). *Medyko-sotsyalnye aspekty vospitaniya I obucheniya detei s narusheniiami sluha* [Medical and social aspects of education and training of children with hearing impairments]. Kharkov.

БАТЬКАМ ЯК ПЕРШИМ ВЧИТЕЛЯМ

УДК 376-056.26: 617.751.6: 159.946+376.016: 72 / 76

Гудим І. М.

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України,
завідувач лабораторії тифлопедагогіки

ПІЗНАВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В УМОВАХ СІМ'Ї

У статті висвітлюються питання пізнавального розвитку дітей з порушеннями зору та поради батькам з організації розвивального середовища. Представлено спеціальні розвивальні вправи для формування навичок сприймання, цілеспрямованого спостереження та обстеження предметів, формування адекватних уявлень, розвитку пам'яті.

Ключові слова: *пізнавальний розвиток, діти з порушеннями зору, сімейне виховання.*

Гудим І. Н.

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України,
завідувач лабораторії тифлопедагогіки

ПОЗНАВАТЕЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ ЗРЕНИЯ В УСЛОВИЯХ СЕМЬИ

Статья посвящена вопросам познавательного развития детей с нарушениями зрения в условиях семьи, поданы советы родителям по организации воспитательной и развивающей работы, организации развивающей среды. Представлены специальные упражнения для формирования познавательных способностей, навыков восприятия, целенаправленного наблюдения и обследования предметов, формирования адекватных представлений, развитию памяти.

Ключевые слова: *познавательное развитие, дети с нарушениями зрения, семейное воспитание.*

Izyna Hudym
Institute of Special Pedagogy
The National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
chief of the department
of education of the blind and visually impaired children

COGNITIVE DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH VISUAL IMPAIRMENTS IN THE FAMILY

At an early age (the period from one to three years old) physical, mental and social development of a normal child and the child with psychophysical development is much more intense than in any other period of life. Mental development at an early age lays the foundation for further learning and social-communicative activities. That is why early rehabilitative care of disabled children becomes crucial for further development.

The first three years of life is an important period for the child with impaired vision, because it needs to adjust to life without visual control, learn to know the world by means of damaged organs and saved sensations. This child will need help, support, and guidance from adults. The family plays an important role in intellectual and psychosocial development of children with impaired vision to establish its identity as the full development of abilities of the child at an early age based on physical and mental qualities is essential for the future development and integration in social life.

The article deals with the features of the cognitive development of children with impaired vision early age, methods and techniques of developing environment, the use of special exercises and games to help parents in organizing developmental activities with children with visual impairments.

Keywords: *cognitive development, children with visual impairments, family education.*

У ранньому віці (період від одного до трьох років) фізичний, психічний, соціальний розвиток дитини як в нормі, так і з порушенням психофізичного розвитку відбувається значно інтенсивніше, ніж у будь-який інший період життя людини. Психічний розвиток у ранньому віці закладає основи для подальшої навчальної та соціально-комунікативної діяльності. Саме тому рання реабілітаційна допомога дітям-інвалідам набуває визначального значення для їх подальшого розвитку.

Середовище, в якому живе кожна дитина, має кілька зон. Найближча і найперша зона — це сімейне оточення. Рання реабілітаційна допомога дітям з порушеннями психофізичного розвитку

найбільше залежить від їхніх батьків та патронажного супроводу таких сімей фахівцями.

Батьки якомога раніше мусять усвідомити свою визначальну роль в інтелектуальному та психосоціальному розвитку дитини з порушеним зором, в становленні її особистості, чітко осмислити, що максимальний розвиток здібностей хворої дитини у ранньому віці з опорою на збережені фізичні та психічні якості є важливою умовою подальшого успішного розвитку та входження в соціальне життя.

Перші три роки життя — особливо важливий період для дитини з порушеним зором, оскільки їй необхідно пристосуватися до життя без зонового контролю, знайти певні точки відліку в оточуючому світі, навчитися пізнавати його за допомогою ушкодженого зору та збережених органів відчуттів. У всьому цьому дитина вже з перших днів життя потребуватиме допомоги, підтримки, скерування з боку дорослого.

Метою цієї статті є висвітлення особливостей пізнавального розвитку дитини з порушеним зором, методів та прийомів організації розвивального середовища, використання спеціальних вправ та ігор, які допоможуть батькам в організації розвивальних занять з дітьми з порушеннями зору.

Відомо, що у дитини з порушеннями зору найпершим страждає саме пізнавальний розвиток, а саме його основа — процеси пізнання оточуючого світу. Процеси сприймання навколишнього світу всіма органами відчуттів та формування уявлень про зовнішні властивості та якості предметів: їх форму, колір, величину, положення у просторі, запах, смак, фактуру та ін. складають **сенсорний розвиток** дитини. Сенсорний розвиток передбачає формування у дитини процесів сприймання та уявлень про предмети, об'єкти та явища оточуючого світу. На основі комплексу ознак предметів сприйнятих органами відчуття формуються стійкі уявлення про них. **Уявлення** — чуттєвий образ явища чи предмета, який був сприйнятий раніше. Маючи уявлення про предмет чи явище, людина здатна описати його, навіть коли він безпосередньо не сприймається.

Зі сприймання предметів і явищ оточуючого світу починається **пізнання**. Всі інші форми пізнання: запам'ятовування, мислення, уява будуються на основі образів сприймання. Таким чином, сенсорний розвиток закладає фундамент загального розумового розвитку дитини. Успішність розумового, фізичного, естетичного розвитку дитини значно залежить від рівня сенсорного розвитку, від того, наскільки добре дитина сприймає навколишній світ.

Проблемі виховання і навчання присвячено багато праць українських і зарубіжних вчених. Можливості раннього навчання досліджували М. І. Касаткін, О. М. Космарська, М. Ю. Кістяківська, А. Саммерофф, Дж. Канціані, Е. Ді-Фіоре, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк та інші. Позитивну роль навчання у розумовому розвитку довели багато дослідників: Н. О. Менчинська, П. Я. Гальперін, Г. О. Люблінська, Д. Б. Ельконін, Л. В. Занков, В. В. Давидов.

Для дитини раннього віку чуттєвий досвід дуже важливий, ознайомлення з властивостями та якостями предметів є визначальним для формування бази уявлень про навколишній світ, яким вона оперуватиме в подальшому. Нагромадження чуттєвого досвіду з різних джерел сприймання — це та основа, яка пришвидшує розвиток процесів мислення, мовлення, загострює увагу, збагачує інтелектуальні почуття, фантазію дітей.

Останні наукові дані свідчать про можливості формування у дітей перших років життя тонких диференціювань предметів різної форми, розміру, кольорів та їх відтінків. Починаючи з семи тижнів, дитина з нормальним зором здатна простежувати за предметами, що переміщуються, розрізняти кольори. Тримісячні діти вже розрізняють об'ємні форми (прямокутник, призму, куб, кулю та інші). Тому сенсорне виховання слід починати якомога раніше, щоб використати природні можливості дитини.

Через зорове порушення та ослабленість нервової системи інтерес до оточуючого та активність дитини природним шляхом не збуджується, за цим постійно повинні слідкувати дорослі, що її оточують. Необхідно постійно збуджувати інтерес до оточуючого світу, допомагати досліджувати властивості предметів та явищ, їх різноманітних якостей і відношень, що забезпечить успішність оволодіння системою сенсорних еталонів і розвитку пізнавальних інтересів; формувати уявлень про форму, величину, розвивати здатність до диференціювання певних ознак, порівняння предметів та явищ, їх узагальнення. Систематична допомога з боку дорослого закладає передумови для формування чуттєвого досвіду, оволодіння навичками доступного полісенсорного сприймання світу на основі власних пізнавально-орієнтувальних дій та навчання з допомогою дорослого.

Значне зниження зору суттєво обмежує природну стимуляцію зорової системи, внаслідок чого дитина з порушеним зором не в змозі отримати такий самий сенсорно-перцептивний досвід як нормальюзора. Діти зі зниженим зором знаходяться в умовах психофізіологічного збіднення зорового простору, в яких генетичні пе-

редумови розвитку сприймання втрачають свою силу. Обмеження зорового досвіду призупиняє чи гальмує дозрівання зв'язків в нейрональних структурах, що негативно впливає на розвиток сприймання (Л. П. Григор'єва).

Крім того, визначальної ролі у сенсорному розвитку набуває власна активність дитини (О. В. Запорожець), яка в умовах зорової депривації значно знижена.

У нормі сенсорно-перцептивна діяльність завершує своє формування в дошкільному віці. Дослідження Л. П. Григор'євої показують, що у слабозорих та дітей, котрі частково бачать, сенсорно-перцептивна діяльність виявляється незрілою і в молодшому шкільному віці. Поступове удосконалення сенсорно-перцептивних процесів, зорових уявлень і наочно-образного мислення в слабозорих учнів школи автор пов'язує з включення зорової роботи в навчальну і позакласну діяльність.

Л. О. Дружиніна, вивчаючи особливості зорових уявлень про предметний світ у дошкільнят з порушеннями зору, виявила такі характерні особливості: діти не називають геометричну форму, а позначають її предметом. У них виникають труднощі в знаходженні пари до предмета за кольором та розміром, розрізненні круглої та овальної форми; відмічається зниження зорового аналізу форми предметів, труднощі словесного позначення кольорів та їх відтінків. Визначаючи вміння розрізнення величини предметів дітей з косоокістю і амбліопією, було виявлено їх орієнтування не на розмір, а на місце розташування. Діти з порушеним зором довше, ніж їх однолітки з нормальним зором, обстежували предмети, їх дії були невпевненими, вони постійно потребували допомоги дорослого. У розрізненні предметів за кольором, труднощі виникали у виявленні насиченості кольору, розподілі кольорів за світлістю та відтінками.

Таким чином, було з'ясовано наступні особливості еенсомоторного розвитку дітей з порушеним зором: ускладнене формування предметного сприймання; недорозвиток предметної діяльності, порушення просторового орієнтування та мобільності, загальний недорозвиток моторики; нерівномірність розвитку окремих видів сенсорно-перцептивної діяльності, зокрема краще розвивається слухове сприймання порівняно з дотиковим. Переважна більшість з анкетованих батьків дошкільників з порушеннями зору, які відвідують дошкільні заклади, не здійснюють спеціальної роботи з сенсорного розвитку з дітьми вдома, що призводить до переважання у дітей моносенсорного способу сприймання, несформованості

системи сенсорних еталонів для аналізу, синтезу та систематизації ознак предметів та явищ навколишнього світу. Раннє корекційне втручання, здійснюване батьками, дозволяє дітям з порушеним зором в подальшому успішно опанувати знання, вміння та навички, значно полегшує сприймання та пізнання навколишньої дійсності.

У незрячих дітей, як відомо, найбільше страждає сенсорний розвиток, що за нормальних умов може відбуватися спонтанно. Внаслідок складного зорового порушення у дитини найбільше страждає вся система чуттєвого пізнання, що в свою чергу затримує формування мисленневих операцій, викликає недоліки мовленнєвого розвитку, ускладнює формування предметно-практичних навичок та ігрової діяльності, викликає труднощі встановлення контакту з дорослими, різко знижує мотивацію до пізнавальної діяльності.

Стихійно засвоюючи сенсорний досвід, навіть нормальнозорова дитина наражається на помилки і хибні уявлення про якості предметів, а процес їх засвоєння штучно затягується у часі. Дитина з порушеним зором не здатна до подібного стихійного сприймання навколишнього світу, тому важливим засобом її сенсорного виховання є спеціально організоване навчання, а найпершим педагогом для неї мають стати батьки.

Починаючи з раннього віку у дітей слід формувати навички орієнтування в предметному просторі, не лише ознайомлення з кольором, формою, розміром предметів, удосконалення звукового аналізу мовлення, розвиток музичного слуху, розвиток м'язових відчуттів. У дитини з порушеннями зору чи не найважливішим завданням сенсорного виховання є переорієнтування її з недосконалого зору на повноцінне використання збережених органів відчуття.

Навчання пізнавальних дій доцільно поєднувати з різними видами змістової діяльності дитини, що забезпечує поглиблення та конкретизацію педагогічних впливів, дозволяє уникнути формалізації уявлень, що особливо важливо для дитини зі зниженим зором. У різних видах діяльності дитина орієнтується на властивості та якості предметів, враховуючи їх значення у вирішенні важливих життєвих завдань, що й вимагає з'ясування сигнального значення сприйнятих властивостей і якостей предметів.

У дитини необхідно виховати узагальнені способи орієнтування у різноманітності якостей об'єктів навколишнього світу, через формування специфічних узагальнених навичок з обстеження величини, форми, кольору. А також формувати систематизовані уявлення про властивості і якості, які є основою — еталонами обстеження

будь-якого предмета, тобто дитина повинна співвідносити отриману інформацію з уже наявними у нього знаннями та досвідом.

Відповідно до цих принципів основними завдання пізнавального розвитку є:

- розвиток зорового та дотикового сприймання;
- розвиток слухового сприймання;
- формування загальних сенсорних функцій:
 - а) розрізнення за кольором, що включає вміння розпізнавати та називати кольори та їх відтінки, співвідносити предмети за кольором, розрізняти за світлістю і насиченістю, чергувати кольори предметів;
 - б) розрізнення за формою, що включає в себе вміння розпізнавати та називати основні геометричні фігури. Вміння співвідносити форму з предметами навколишньої дійсності, аналітичне сприймання форми, складання цілої форми з частин;
 - в) розрізнення за величиною включає вміння розташовувати предмети від більшого до меншого і навпаки, порівнювати предмети за розміром;
- розвиток аналізуючого спостереження — кінцевий етап сенсорного виховання. Включає вміння послідовно, розгорнуто описати кожну частину предмета, вказуючи на форму, колір, розмір, матеріал, звучання, функціональне призначення предмета.

Зміст пізнавального розвитку дитини на різних вікових етапах.

На першому році життя головний зміст пізнавального розвитку становить ознайомлення дитини з багатством і різноманітністю зовнішніх вражень. З часу появи хапальних рухів у дитини можна розпочинати формувати уявлення про величину і форму предметів. У слабозорої і особливо незрячої дитини не виникає природної потреби вхопити якийсь предмет, тому її хапальні рухи необхідно стимулювати, вкладаючи в її ручку різні маленькі предмети (за розміром ручки). З розвитком хапальних рухів потрібно допомогти дитині пристосувати їх до форми, розмірів і місцезнаходження предметів. Поступово для дитини ці якості набувають певного значення (маленьке береться однією рукою, велике — двома).

На 2-му році життя завдання пізнавального розвитку розширюються, в цей час важливо познайомити дитину з усією різноманітністю властивостей предметів: формами, кольорами, розмірами, а також розвивати уважність до властивостей предметів. Хоча дитина цього віку ще не здатна до запам'ятовування сенсорних еталонів, однак можна накопичувати уявлення про колір, форму і величину.

Знайомлячи дітей з різними властивостями предметів не слід домагатися запам'ятовування сенсорних еталонів і їх назв. Головне, щоб дитина вмiла використовувати властивості та якості предметів під час дій з ними. Дитина має знати лише назву величини предмета «великий — маленький». Шляхом спроб та помилок разом з малюком експериментуйте з предметами різних розмірів. Найпростіша доступна гра з коробками різного розміру та однією іграшкою середнього розміру, спробуйте заховати іграшку то в одну, то в іншу коробку. Підведіть малюка до розуміння того, що у велику коробку іграшка ховається легко, а в іншу — не влізає.

Щоб активізувати сприймання дитини з порушеним зором, необхідно весь час звертати її увагу на властивості предметів, поступово вводючи такі поняття, як *однакові, схожі, різні*, використовуючи дії накладання, порівняння.

На третьому році життя діти вже можуть виконувати елементарні продуктивні дії (викладання мозаїки, складання простих предметів з конструктора), але при цьому діти з порушеним зором мало враховують властивості предметів, так як не розуміють їх значення і не фіксують на них уваги. Дії з предметами слід організувати так, щоб для досягнення потрібного результату було необхідне зіставлення предметів за формою, розміром, встановлення їх схожості або відмінності. До трьох років завершується підготовчий етап сенсорного виховання.

Починаючи з трьох років, слід переходити до систематичного ознайомлення із сенсорними еталонами та способами їх використання.

У сприйманні кольору сенсорними еталонами виступають хроматичні кольори спектра (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий) та ахроматичні — білий, чорний. Спочатку у дітей формують уявлення про білий і чорний, далі про хроматичні кольори.

На 5-му році життя продовжують знайомити з кольорами спектра, еталонами форми, вводяться поняття відтінків, можливе ознайомлення з кольором, отриманим змішуванням двох інших. Дитина повинна знати 5 геометричних фігур (куля, кубик, прямокутник, призма, циліндр). Корисним буде самостійне виготовлення фігур, під час якого діти вчаться аналізувати складні форми, розкладаючи їх на елементи, які відповідають геометричним зразкам.

На 6-му році життя діти вперше знайомляться з відтінками кольору, вчаться їх отримувати і називати, виділяти в реальних об'єктах. Діти знайомляться з поділом кольорів на теплі й холодні. Оволодіва-

ють способами обстеження складної форми предмета, вчаться давати послідовний словесний опис предмета за такою схемою: назва предмета, призначення, форма, колір, матеріал з якого зроблений.

Одночасно необхідно навчити дітей способів обстеження предметів: групуванню за кольором і формою на основі зразків — еталонів, послідовному огляду і опису форми, виконанню більш складних дій окоміру. Спочатку дитина повинна навчитися сприймати колір конкретних предметів. Це зовсім не складно, якщо предмети мають порівняно чистий колір. Спеціальне тренування потрібне і для вміння виділяти і розрізняти предмети з різними кольоровими відтінками, що особливо складно для дітей з порушеннями зору.

Навчити дітей обстежувати форми предметів — це, перш за все, навчити вмiти бачити подібність між формою предмета і якогось простою геометричною фігурою. Після того важливо навчити дитину словесно позначати форму цього предмета (наприклад, телевізор — прямокутний, тарілка — кругла і т.д.). Проте є небагато таких предметів, які мають просту форму, що однозначно нагадує якусь геометричну фігуру. У більшості випадків форма предметів складніша: у ній можна виділити загальні обриси, форму основної частини, форму і розміщення другорядних (дрібніших) частин і окремі додаткові деталі. У 5-7 років дитина повинна навчитися послідовно обстежувати саме такі, складні форми предметів. На усіх етапах навчання діям, необхідних для обстеження форми, може бути використаний спосіб обведення дитини контуру предмета і його частин. Він допомагає співставити обведену форму із засвоєними еталонами.

Обстеження величини предметів у нормі, головним чином, базується на навичках окоміру, однак дитину з порушеним зором слід навчати визначати розмір не лише зорово, а в більшій мірі орієнтуватися на дотикові відчуття. Спершу дитина вчиться порівнювати два предмети, прикладаючи їх один до одного, і добирати два предмети, які за своєю сумарною величиною дорівнюють третьому. Потім вона повинна оволодіти складнішим способом обстеження величини — навчитися користуватися найпростішою міркою. Наприклад, вибираючи предмет, що дорівнює зразкові, дитина вимірює зразок смужкою паперу, а потім за цією міркою знаходить предмет потрібної величини. На основі сенсорних еталонів дитина до 7-ми років оволодіває способами аналізуючого обстеження предметів.

Література:

1. Игры и игрушки для незрячего ребенка : методическое пособие. — Харьков : Крок, 2007. — 64 с.
2. Солнцева Л. И. Развитие компенсаторных процессов у слепых детей дошкольного возраста / Л. И. Солнцева. — М.: Педагогика, 1980. — 192 с.
3. Солнцева Л. И. Советы родителям по воспитанию слепых детей раннего возраста / Л. И. Солнцева, С. М. Хорош. — 2-е издание. — М.: ВОС, 1988. — 67 с.
4. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям / К. Тингей-Михаэлис // Пер. с англ.; Под ред. Д. В. Колесова. — М.: Педагогика, 1988. — 240 с.
5. Григорьева Л. П. Развитие восприятия у ребенка. Пособие для коррекционных занятий с детьми с ослабленным зрением в семье, детском саду, начальной школе / Л. П. Григорьева, М. Э. Вернадская, И. В. Блинникова, О. Г. Солнцева. — М.: Школьная Пресса, 2007. — 72 с.
6. Солнцева Л. И. Введение в тифлопсихологию раннего дошкольного и школьного возраста. — М.: Полиграфсервис, 1997.

References:

1. *Igry i igrushki dlia nezriachego rebenka* [Games and toys for blind child]. (2007). Kharkov: Krok.
2. Solntseva, L.I. (1980). *Razvitie kompensatornykh protsessov u slepykh detei doshkolnogo vozrasta* [Development of compensatory processes of the blind preschool children]. Moscow: Pedagogika.
3. Solntseva, L. I., & Khorosh, S.M. (1988). *Sovety roditeliam po vospitaniiu slepykh detei rannego vozrasta* [Tips for parents on education of blind infants] (2nd ed.). Moscow: VOS.
4. Tingei-Mikhaelis K. (1988). *Deti s nedostatkami razvitiia: Kniga v pomoshch roditeliam* [Children with developmental disabilities: The handbook to help parents]. Moscow: Pedagogika.
5. Grigoreva, L P., Bernadskaia, M. Ye., Blinnikova, I.V., & Solntseva, O.G. (2007). *Razvitie vospriatia u rebenka* [Development of perception of a child]. Moscow: Shkolnaia Pressa.
6. Solntseva, L.I. (1997). *Vvedenie v tiflopsikhologiiu rannego doshkolnogo iskolnogo vozrasta* [Introduction to typhlo-psychology early preschool and school age]. Moscow: Poligrafservis,

УДК: 376: 37.011.33-37.025.2

Кондратенко С. В.

Институт спеціальної педагогіки НАПН України,
молодший науковий співробітник

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕЗРЯЧИХ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Стаття продовжує цикл публікацій автора, присвячених організації ігрової діяльності дітей раннього віку з порушеннями зору. У стат-

ті висвітлюються особливості ігрової діяльності дітей з порушеннями зору. Описані ігрові заняття, які можуть проводити батьки.

Ключові слова: ігрова діяльність, діти з порушеннями зору.

Кондратенко С. В.

Институт спеціальної педагогіки НАПН України,
младший научный сотрудник

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕЗРЯЧИХ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВОЗРАСТА

Стаття продовжує цикл публікацій автора, присвячених організації ігрової діяльності дітей з порушеннями зору. В статті описані особливості ігрової діяльності дітей з порушеннями зору, ігрові заняття, які можуть проводити батьки.

Ключевые слова: игровая деятельность, дети с нарушениями зрения.

Svitlana Kondratenko

Institute of Special Pedagogy
The National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Junior research fellow

PLAYING ACTIVITY OF BLIND CHILDREN

This article continues the series of publications of the author on the organization of play in young children with visual impairments. The features of gaming activities for children with visual impairments are highlighted. Gaming sessions that parents can conduct are described.

Keywords: game activity, children with visual impairments.

Незрячий малюк пізнає навколишній світ через своє тіло. Перша іграшка дитини — її ручки та пальці. Приходить той час, коли маленька дитина розкриває кулачки, рухає пальчиками, бавиться ними протягом тривалого часу. Чим більше дитина рухає своїми пальчиками, тим більше розвиваються мозкові структури. Тому батькам необхідно своєчасно формувати вміння розправляти пальці дитини та стискати їх у кулачок.

Покладіть дитині в руку легку іграшку, допоможіть піднести до її рота, торкніться іграшкою ротика дитини. Вкладайте до руки дитини брязкальця, розвиваючи шкірні відчуття і хапальний навик, вчить утримувати іграшку досить тривалий час. Спеціально підносьте брязкальця до рота дитини. Торкайтеся ними її губів, носика,